

Instruks for innsamling av ekskrementer og hår fra bjørn for lokale elgjaktlag og andre personer tilknyttet innsamlingen

Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt (www.rovdata.no)

Versjon 08.01.2013

Denne instruksen gjelder for elgjaktlag og andre personer som etter nærmere avtale med Direktoratet for naturforvaltning er tilknyttet innsamlingen av ekskrementer og hår fra bjørn for DNA-analyse.

Sammendrag

1. Hver enkelt ekskrementprøve samles i en plastpose som lukkes med lynlås. Hver enkelt hårprøve legges i en egen papirkonvolutt.
2. Påkrevde opplysninger nedtegnes på utlevert merkelapp med strekkoder.
3. Den ekstra strekkoden løsnes fra merkelappen og klistres på plastposen (konvolutt) med prøven.
4. For å redusere faren for "forurensning" av prøver skal ekskrementprøven med påklistret strekkode puttes ned i enda en plastpose, og merkelappen skal deretter festes til den ytterste plastposten med en snor.
5. Ekskrementprøven må oppbevares kjølig. Helst frosset. Hårprøver oppbevares i romtemperatur.
6. Prøven videregives til avtalt kontaktperson i SNO fortløpende, eller så raskt som praktisk mulig.
7. Siste frist for innlevering av prøver til kontaktpersonen i SNO er 5. november.

Frister for innsending av prøvemateriale:

Under jakta eller annen innsamling: Fortløpende
Siste frist: 5. november

Overvåking av bjørn

For å få en bedre oversikt over bestandsstørrelsen av bjørn i Norge har det fra 2006 vært samlet inn ekskrementer og hår fra bjørn gjennom det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt. Prøvene skal samles inn av elgjegere under elgjakt i nærmere bestemte områder, av annet personell etter nærmere avtale med direktoratet og av SNO som en del av deres ordinære arbeid med registrering og overvåking av rovvilt. Innsamlede prøver skal DNA-analyses på individnivå for å få et anslag på antall bjørner i ulike områder. Analysene skal gjøres ved Svanhøvd miljøsenters i Finnmark.

Fra 2009 skal det samles inn ekskrement og hår fra bjørn for hele landet hvert år.

Prøvetaking av ekskrementer og hår fra bjørn

Til prøvetakingen av ekskrementer brukes utdelte plastposer. Ved prøvetaking av ekskrement tas det en del tilsvarende omtrent en tommelfinger i størrelse. For ikke å forurenske prøven skal en kvist eller tilsvarende brukes for å ta prøven og legge denne over i en plastpose. Ved funn av bjørnehår må flest mulig hår samles fra hvert sted. Dette fordi en er avhengig av at hårene har røtter for å kunne påvise DNA. Bjørnehårprøven skal ivaretas i en papirkonvolutt.

For hver prøve skal en forhåndstrykt merkelapp fylles ut. Alle etterspurte opplysninger på merkelappen skal fylles ut:

1. Dato
2. Stedsangivelse
3. Kommune
4. Kontaktperson

Nøyaktig posisjon på funnsted for prøven må registreres (med GPS eller ut fra kart), enten i felt eller i ettertid ved overlevering av prøven til mottaksperson i SNO.

På merkelappen er det påført 2 identiske strekkoder. Den ene av strekkodene skal løsnes fra merkelappen og klistres (selvklebende) på plastposen (konvolutten) med prøven. Det er viktig at plastposen er tørr når dette gjøres. Deretter puttes prøven med påklistret strekkode ned i enda en plastpose. Plastposen lukkes og utfylt merkelapp festes til denne med en snor. Strekkodene bidrar til å sikre koblingen mellom merkelapp og prøve dersom en merkelapp skulle løsne fra en prøvepose, i tillegg til at innleggingen av registreringsdata og analyseresultat forenkles.

Det skal kun tas en prøve fra hvert ekskrement. Resterende del av et ekskrement som det er tatt prøve fra, skal markeres med for eksempel en pinne som stikkes ned i ekskrementet. Dette for å hindre at det blir tatt flere prøver av samme ekskrement. Ekskrementprøvene må holdes kjølig eller fortrinnsvis fryses fram til overlevering. Hårprøver oppbevares i romtemperatur. Prøvene skal leveres avtalt kontaktperson i SNO fortløpende, eller så raskt som praktisk mulig. Den absolutt siste frist for overlevering av prøvene er 5. november. Fristen for overlevering må holdes for at oppdragstaker skal kunne analysere og rapportere resultatene innen rapporteringsfristen som er satt til 1. april året etter innsamling. Prøver som ikke leveres innen fristen vil derfor ikke bli analysert!